

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEMEZLİK KARARI

Başvuru no. 27446/12

Şener Can ve Diğerleri / Türkiye

Başkan,

Paul Lemmens

Yargıçlar,

Robert Spano

Jon Fridrik Kjølbro

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Abel Campos'un katılımıyla

Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 30 Mart 2012 tarihli başvuruyu dikkate alarak, 25 Kasım 2014 tarihinde yapılan müzakereler sonrasında aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranların listesi ekte yer almaktadır.
2. Dava konusu olaylar, başvuranlar tarafından ibraz edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Erdal Can ikinci başvuranın oğlu ve geri kalan başvuranların erkek kardeşidir. Kendisi Mardin ilinin idari yargı alanında bulunan Kızıltepe ilçesinde bulunan bir devlet okulunda Türkçe öğretmeni olarak çalışmaktaydı.

4. 3 Mart 2004 tarihinde 7.30 sularında, çalıştığı okula doğru giderken şehir merkezinde vurularak öldürülmüştür. Tanıklara göre, sivil elbiseli bir adam mağdura üç el ateş etmiştir ve şehir merkezinde bulunan pazar yerine doğru kaçmıştır.

5. Aynı gün, olaydan hemen sonra polis olay yerinde araştırma yapmış, bölgenin krokisi çizilmiş ve atışın gerçekleştiği zaman orada bulunanların isimleri alınmıştır. İhbar kayıt tutanağında olay yerinde beş mermi kovanın bulunduğu belirtilmiştir.

6. Ayrıca, aynı gün Kızıltepe Cumhuriyet savcısı başvuranların akrabalarının ölümüne ilişkin ön soruşturma başlatmıştır. Olay yerinde bulunan herkes tanık olarak çağırılmış ve 3, 4, ve 30 Mart 2004 tarihlerinde ifadeleri alınmıştır. Olay yerindeki kişilerin vermiş oldukları ifadelerin büyük kısmının, failin tespit edilmesini sağlayacak kesinlikte bilgi içermediği anlaşılmaktadır. Bazıları 19 – 20 yaşlarında, 1.70-1.75 m. boylarında kaçan bir adam gördüklerini ifade etmişlerdir. Ancak, polis incelemesi boyunca sorgulanan soruşturma aşamasında kimlikleri gizli tutulan– ve sonradan yargılama aşamasında kimlikleri açıklanan –iki kişi - olası failler olarak iki şüphelinin isimlerini , , polise vermişlerdir.

7. Soruşturma sırasında Kızıltepe Cumhuriyet savcısı soruşturma konusu cinayetin sorumlusu kişi ve/veya kişiler hakkında bir yakalama emri çıkarmış ve ilgili polis biriminden olayı araştırması ve şüphelileri yakalamasını talep etmiştir. Gelişmelerle ilgili Başsavcılığa üç ayda bir bilgi verilmesi emredilmiştir. Polis birimi, şehir merkezinde araştırma yürütmüş ve ölen kişinin bulunduğu muhitteki diğer kişilerle önceden problemleri olup olmadığını soruşturmuştur.

8. 11 Mart ve 6 Nisan 2004 tarihlerinde, yetkili makamlardan ayrıca balistik rapor ve kimyasal analiz raporu alınmıştır ve söz konusu raporların sonucunda olay yerinde bulunan kan örneği ölen kişiye ait çıkmıştır ve olay yerinde bulunan mermi kovanlarının diğer faili meçhul davaların olay yerlerinde bulunan mermi kovanlarıyla aynı olmadığı tespit edilmiştir..

9. Yukarıdaki bilgiler, sorgulanan kişilerin ifadelerinin özetleriyle birlikte Mardin Cumhuriyet savcısına aktarılmıştır.

Erdal Can'ın aile bireyleri, başvuranlarda dâhil olmak üzere, Mardin başsavcısına verdikleri yazılı ifadelerinde ve 7 Şubat 2007 tarihinde Mardin 1. Asliye Ceza Mahkemesi önünde verdikleri sözlü ifadelerinde, ölen kişinin öğretmen olarak çalıştığını ve bildikleri kadarıyla bir düşmanı olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca ölen kişinin, öldürülmesine yol açabilecek herhangi bir problemle ilgili kendilerini bilgilendirmediğini ve suç işleyenlerin bulunmasını istediklerini belirtmişlerdir.

10. Tanıkların ifadelerine ve güvenlik güçleri tarafından şehirdeki bağlantılardan toplanan bilgiye dayanılarak, isimleri M.D. ve B.A. olan iki kişi Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheli olarak sorgulanmıştır. Şüphelilerin iddialarına göre, ölen kişiyle önceden kişisel sorunları olmuştur, iddialara göre ölen kişi kız arkadaşlarının ve eşlerinin cep telefonlarına mesaj yollayarak iletişime geçip rahatsız etmiştir.

11. Mardin Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet savcısı B.A.'nın olayın olduğu tarihte bir diğer mahkûmiyetten dolayı cezaevinde olması dolayısıyla cinayete karıştığını gösteren somut bir delil olmadığı ve hakkındaki iddiaların gerçekçi olmayıp yalnızca tahmine dayanması gerekçesiyle, 5 Ocak 2006 tarihinde B.A. hakkındaki suçlamaları düşürmüştür.

12. 5 Ocak 2006 tarihinde, Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı, tanıkların ifadelerini, güvenlik birimi tarafından toplanılan bilgiyi, ihbar kayıt tutanağını ve sorgulama tutanağını dikkate alarak, M.D.hakkında kasten

adam öldürme suçu nedeniyle iddianame tanzim etmiş ve Mardin Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde kamu davası açmıştır.

13. 1 Aralık 2007 tarihinde, suçu işleyen kişinin detaylı olarak eşkâlini belirlemek için tanığın katılımıyla şüphelilerin sırayla geçmesi suretiyle teşhis işlemi gerçekleştirilmiştir. Tanık, M.D.yi olay yerinde gördüğü kişi olarak tanımlamıştır.

14. 7 Şubat 2007 tarihinde Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi tüm suçlamalara değinerek M.D' nin beraatına karar vermiş olup anılan kararda

- şüphelinin fail olduğunu belirten iki tanığın ifadelerinin kanuna aykırı şekilde alınmış olduğu;
- ölen kişinin ailesinin yeniden ilk derece mahkemesi önünde şüpheliyi tanımadıklarını ve söz konusu kişinin Erdal Can'ı öldürmesi için herhangi bir sebep olmadığı düşüncesini beyan etmiş oldukları;
- dava dosyasındaki bilgilerin, M.D.'nin şüphenin ötesinde suçlu olduğunu ortaya koyamadığı belirtilmiştir.

15. Karar 16 Şubat 2007 tarihinde temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

16. Bu esnada, 10 Ekim 2005 tarihinde başvurular Devlet görevlilerinin ölen kişinin yaşamını koruyamadıkları gerekçesiyle Mardin İdare Mahkemesi önünde idari tazminat davası açmışlardır. Mardin İdare Mahkemesi, idari davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi uyarınca davanınsüresi içerisinde açılmadığı, davanın cinayet tarihinden itibaren 1 yıl içinde açılmış olması gerektiği sebebiyle başvuruların taleplerini reddetmiştir.

İlk derece mahkemesi, başvuruların idarenin bir vatandaşın yaşamını korumaya yönelik iddia konusu hatasını fark ettikleri tarihin olayların gerçekleştiği tarih olduğu sonucuna varmıştır (3 Mart 2004). 14 Kasım 2011 tarihinde, Danıştay ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

ŞİKÂyetLER

17. Başvuranlar Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında, yakınlarının Devlet görevlileri tarafından öldürülmesinden şikâyet etmektedirler.

18. Bu bağlamda, başvuranlar yakınlarının 2002 yılında Mardin'de yapılan ulusal gün kutlamaları sırasında polis memurlarıyla yaşadığı tartışmadan dolayı güvenlik güçleri tarafından öldürülebilmüş olacağını belirtmişlerdir.

19. Başvuranlar, ayrıca 2. madde kapsamında, yerel makamların iç hukukta akrabalarının yaşama hakkına yönelik yeterli koruma sağlamamasından şikâyetçilerdir.

20. Başvuranlar, 2. ve 6. maddelere dayanarak, makamların cinayete ilişkin etkin ve yeterli bir soruşturma yürütemediklerini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, ayrıca soruşturmada birkaç basit işlem dışında hiçbir adım atılmamış olduğunu ileri sürmüşlerdir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

21. Sözleşme'nin 2. maddesi aşağıdaki gibidir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

(a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

(b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

(c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması.”

A. Şener Can'ın ölümü dolayısıyla, 2. maddenin esas bakımından ihlal edildiği iddiası hakkında

1. Ölüm olayına Devlet görevlilerinin dâhil olması iddiası hakkında

22. Başvuranlar, 2002 yılında Erdal Can ve bazı polis memurları arasında gerçekleşen tartışma nedeniyle akrabalarının bir devlet görevlisi tarafından intikam amacıyla öldürülmüş olabileceğini iddia etmişlerdir.

23. Mahkeme, Sözleşme'nin yaşama hakkını güvence altına alan 2. maddesinin, dışına çıkılmasına kesinlikle izin verilmeyen en temel Sözleşme haklarından biri olduğunu yinelemektedir. Aynı zamanda Sözleşme'nin 3. maddesiyle birlikte, Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların en temel değerlerinden birini içermektedir. Ölüm olayının haklı gerekçelere dayandırılabilmesi koşullar bu nedenle, en iyi şekilde açıklanmalıdır. İnsanların korunmasına yönelik bir araç olan Sözleşme'nin hedefi ve maksadı; Sözleşme tarafından sunulan güvencelerin uygulanabilir ve etkin hale gelebilmesi için, 2. maddenin yorumlanarak uygulanmasını gerektirir (bkz. *Salman / Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 97, AİHM 2000 VII).

24. Mahkeme'ye göre, Sözleşme'nin 2. maddesinde korunan hakkın önemi nedeniyle, sadece devlet görevlilerinin eylemleri değil, ama aynı zamanda olayı çevreleyen bütün koşullar dikkate alınarak, yaşamdan yoksun bırakma olayları çok dikkatli bir incelemeye tabi tutulmalıdır (bkz., *Tekdağ / Türkiye*, no. 27699/95, § 73, 15 Ocak 2004).

25. Olayları tespit edebilmek için Mahkeme, "makul her türlü şüphenin ötesinde" delil kriterinden yararlandığını hatırlatmaktadır. (bkz. *Orhan / Türkiye*, no. 25656/94, § 264, 18 Haziran 2002). Bu tür bir kanıt, yeterli ölçüde güçlü, açık ve uyumlu çıkarımlar ve benzeri aksi kanıtlanamayan fiili karinelerin birleşmesi ile ortaya çıkabilir (bkz. *İrlanda / Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978, Seri A no. 25, p. 65, § 161 ve *Ülkü Ekinci / Türkiye*, no. 27602/95, § 142, 16 Temmuz 2002).

26. Belirtilmelidir ki, dava dosyasında başvuruların akrabalarının Devlet görevlileri tarafından öldürüldüğüne ya da tehdit edildiğine dair bir gösterge yoktur. Başvurular, ayrıca ulusal makamlar önünde bu tür bir şikâyetle bulunmaktan çekinmişlerdir. Ayrıca, Mahkeme başvuruların iddialarının somut bir delille desteklenmediği kanaatindedir. Bu bağlamda, Mahkeme başvuruların iddiasını destekleyecek nitelikte herhangi bir görgü tanığı ifadesi veya kanıt sunulmadığını belirtmektedir.

27. Mahkeme, dava dosyasındaki materyallerin, başvuruların akrabasının ölümünün herhangi bir Devlet görevlisi ya da Devlet görevlileri yerine hareket eden bir kişi tarafından gerçekleştiğine dair her türlü makul şüpheyi yer bırakmayacak şekilde karar vermesini sağlayacak nitelikte olmadığı görüşündedir. İç hukuk yollarının tüketildiği varsayıldığında bile söz konusu şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.

2. Kendi yargı yetkisi dâhilinde bulunan kişilerin yaşamlarını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğe uymama iddiası hakkında

28. Başvurular, ulusal makamların iç hukukta Erdal Can'ın yaşama hakkına yönelik yeterli koruma sağlayamamasından şikâyetçilerdir.

29. Mahkeme, Sözleşme'nin 2 § 1 maddesinin birinci cümlesinin, Devlete sadece kasten ve hukuka aykırı olarak öldürmekten kaçınmayı değil, aynı zamanda egemenlik alanı içinde bulunan kişilerin yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri almayı da emretmekte olduğunun altını çizmektedir (bkz. *L.C.B. / Birleşik Krallık*, 9 Haziran 1998, § 36, *Karar ve Hüküm Derlemeleri* 1998 III).

30. Modern toplumlarda polisin üstlendiği görevin güçlüğü, insan davranışlarının öngörülemezliği ve öncelikler ile kaynaklar bakımından yapılması gereken işlevsel seçimler göz önünde bulundurulduğunda, pozitif yükümlülüğün kapsamı yetkilileri mümkün olmayan ve orantısız bir yükümlülük altına sokacak şekilde yorumlanmamalıdır. Bununla birlikte, yaşamın tehdit altında olduğuna ilişkin her iddia, Sözleşme kapsamında

yetkililerin bu riskin gerçekleşmesini önlemek üzere işlevsel tedbirler alma koşulunu zorunlu kılmamaktadır. Pozitif bir yükümlülüğün meydana gelmesi için, kimliği belirli bir kişinin yaşamına ilişkin gerçek ve yakın bir tehdidin var olduğu esnada yetkililerin bu tehdidin mevcudiyetini bildiklerinin ve bilmeleri gerektiğinin ve yetkililerin bu tehditten haberdar oldukları durumlarda, söz konusu tehdidin gerçekleşmesini önlemek üzere yetkililerin kapsamı içerisinde tedbirler almadıklarının belirlenmesi gerekmektedir (bkz. *Keenan / Birleşik Krallık*, no. 27229/95, §§ 89 ve 92, AİHM 2001-III).

31. Mevcut başvurunun olaylarına bakıldığında, başvuranlar akrabalarının bir devlet görevlisi tarafından öldürülme riski altında olabileceğine dair iddiayı ilk kez Mahkeme'ye ibraz ettikleri başvuru formunda öne sürmüşlerdir. Ancak, başvuranlar söz konusu iddiadan ulusal makamlara hiçbir zaman bahsetmemişlerdir.

32. Ayrıca başvuranların, akrabalarının yetkililer tarafından hayatının korunmasına dair öncelikli adımlar atılmasını gerektirecek belirli riskler altında olduğunun nedenlerini açıklayabilecek hiçbir unsur öne sürmedikleri de belirtilmelidir.

33. Yukarıda bahsedilen kararlardaki yerleşik ilkeler uyarınca, Mahkeme ulusal makamların başvuranların yakınlarının yaşamını korumak için gerekli önlemleri alma konusunda başarısız olmadığına karar vermiştir.

34. Başvuranların iç hukuk yollarını tüketmiş oldukları varsayıldığında bile, başvuranların 2. madde kapsamındaki iddiaları her halükarda açıkça dayanaktan yoksundur.

B. Şener Can'ın ölümü dolayısıyla gerçekleşen usulü ihlal iddiası hakkında

35. Başvuranlar, 2. ve 6. maddelere dayanarak cinayetin düzgün bir şekilde soruşturulmadığını iddia etmişlerdir. Başvuranlar, ayrıca

soruşturmada birkaç basit işlem dışında hiçbir adım atılmamış olduğunu ileri sürmüşlerdir.

36. Mahkeme, söz konusu şikâyetlerin Sözleşme'nin 2. maddesinin usule ilişkin kısmı kapsamında, etkin soruşturma yürütme yükümlülüğü açısından incelenmesi gerektiğini değerlendirmektedir.

37. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamındaki yaşam hakkının korunması yükümlülüğünün Devletin 1. madde kapsamındaki “yargı yetkisi alanındaki herkesin Sözleşme’de belirtilen haklarını ve özgürlüklerini koruma” yükümlülüğü birlikte yorumlandığında, zımni olarak, kişilerin güç kullanımı sonucunda öldürüldüğü durumlarda etkin ve resmi bir soruşturma yürütülmesini şart koştuğunu vurgulamaktadır (bk. *McCann ve Diğerleri / Birleşik Krallık*, 27 Eylül 1995, § 161, Seri A No. 324; ve *Kaya / Türkiye*, 19 Şubat 1998, § 105, Derlemeler 1998-I). Bu bağlamda Mahkeme, bu yükümlülüğün bir Devlet görevlisinin ölümüne sebebiyet verdiğinin aşikâr olduğu davalarla sınırlı olmadığına dikkat çekmektedir (bkz. *Salman / Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 105, AİHM 2000-VII).

38. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin etkin bir soruşturma yürütmek için yüklediği pozitif yükümlülüğün, somut olayda varılan sonuçla ilgili değil bu sonucu doğuran araçlarla ilgili bir yükümlülük olduğunu hatırlatmaktadır (bkz. *McKerr / Birleşik Krallık*, no. 28883/95, § 113, AİHM 2001 III). Bu yükümlülük, yetkililerin somut olaya ilişkin delillerin toplanabilmesi için kendilerinden beklenen bütün makul önlemleri almalarını gerektirir (bkz. *Ramsahai ve Diğerleri / Hollanda* [BD], no. 52391/99, § 324, AİHM 2007 II).

39. Somut davada, yerel makamlar tüm kimyasal ve balistik raporların değerlendirilmesi, tanıkların sorgulanması ve muhtemel suçlunun yargılanması (sonradan beraat eden) dâhil olmak üzere detaylı bir soruşturma yürütmüştür. Başvuranların aktif bir şekilde katılabildikleri soruşturmanın bütünlüğü ve başvuranların kusurlu olduğunu iddia ettikleri soruşturmanın herhangi bir yönüne atıfta bulunmamış oldukları dikkate

alındığında, Mahkeme, ulusal yetkililerin failin bulunması yönünde kendilerinden makul kapsamda beklenebilecek her türlü çabayı sarf ettiklerini ve failleri bulamamak ya da tanıkları yeniden sorgulamamakla suçlanamayacaklarını belirtmiştir (bkz. *Gündüz / Türkiye*, no. 19628/05, 10 Temmuz 2012 ve *İlhan ve Diğerleri / Türkiye* (k.k.), no. 23856/07, 27 Ağustos 2013).

40. Değinilen bulguların ışığında ve somut davada alınan çeşitli tedbirlerin incelenmesinin ardından, Mahkeme başvuruların iddialarına ilişkin etkin bir soruşturma yürütüldüğüne karar vermiştir.

41. Bu nedenle, Mahkeme başvuruların şikâyetlerinin Sözleşme'nin 2 ve 6. maddeleri kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 § 3 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğunu *beyan eder*.

Abel Campos
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Paul Lemmens
Başkan

EK

N°.	Ad SOYAD	Doğum tarihi	Uyruk	İkamet Yeri
1.	Şener CAN	1959	Türk	Mardin
2.	Medine CAN	1952	Türk	Mardin
3.	Tahir CAN	1983	Türk	Mardin
4.	Saime İDGÖ	1973	Türk	Mardin